

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת כי תבוא

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

גליון מס' 255

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה (פרק כ"ו פסוק א') כתוב ברש"י ד"ה "וירשתה וישבת בה" מגיד שלא נתחייבו בבכורים, עד שכבשו את הארץ וחלקוה.

לשם מה צריכה התורה להשמיענו שאין חיוב ביכורים קודם כיבוש וחלוקה הרי קודם לכן אין הקרקע שלו ואינו יכול לומר "האדמה אשר נתתה לי" ובוודאי פטור מביכורים?

וביאר הגרי"ז שבני גד ובני ראובן היה עיקר התנאי שהתנה עמם משה רבינו שלא ירשו את נחלתם רק לאחר כיבוש, בעוד שהם הוסיפו בתנאי שלא ירשו עד לאחר החלוקה, אך כיון שמעיקר הדין כבר זכו בנחלתם לאחר כיבוש על כן צריך מיעוט מיוחד שעם כל זה אינם מביאים ביכורים עד לאחר שכל ישראל יחלקו, ותירוץ זה ניחא לפי מאן דאמר שמביאים ביכורים גם מעבר הירדן.

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב (פרק כ"ו פסוק ה')

כתוב ברש"י ד"ה "וענית" לשון הרמת קול.

מדוע דווקא בהבאת הביכורים יש ענין בהרמת קול? הרי במסכת ברכות (כד:) נאמר בברייתא המשמיע קולו בתפילתו הרי זה מקטני אמנה ואם כן מדוע מותר כאן להרים את הקול?

וביאר בספר חנוכת הבית שהטעם איסור הרמת קול בתפילה ביאר שם רש"י כי זהו משום שמראה בזה כאילו חס ושלום אין הקב"ה שומע תפילת לחש והרי הקב"ה בוחן כליות ולב ונמצא שלפי טעם זה שאם בתפילתו אומר הוא דבר שמשמע ממנו שהקב"ה בוחן כליות ולב ויודע מחשבות אז אין הוא חשוד בהיותו מקטני אמנה ויכול הוא להרים את קולו, ורש"י כאן ביאר כי באומרו "ארמי אובד אבי" מזכיר המביא הביכורים את חסדי המקום שלבן בעת שרדף אחר יעקב ביקש לעקור את הכל ובגלל שחשב לעשות, חשב לו המקום כאילו עשה שהרי אצל אומות העולם מצרף להם הקב"ה מחשבה רעה למעשה, ולכאורה מנין שכך חשב (אף שהוא עצמו בעת שפגש את יעקב אמר "יש לאל ידי" וכו' מכל מקום "ואלקי אביכם אמר אלי" היה עוד קודם שלבן גילה זאת) על כרחך שהקב"ה יודע מחשבות, ואם כן כאשר מביא הביכורים אומר "ארמי אובד אבי" הוא מעיד שהקב"ה בוחן כליות ולב ויודע מחשבות ושפיר מותר הוא בהרמת הקול ואין הוא מקטני אמנה.

שם:

כתוב בהגדה לבן בקש לעקור את הכל.

לכאורה היכן מצינו שלבן ביקש לעקור את הכל ואם מה סמיכות הפסוקים אבד אבי וירד מצרימה? וביאר בספר טעמא דקרא על פי ספר הישר סוף פרשת ויצא שלבן הלך מיעקב שלח שלוחים לעשו שיצא לקראת יעקב ויהרגוהו, ובמדרש הגדול פרשת וישלח אי' שהטעם שעשו לא הרג את יעקב משום שאנשיו אמרו לו שאם יהרוג את יעקב יהא עליו השטר של כי גר יהיה זרעך ויצטרך לירד למצרים ולכן ציוה לעמלק נכדו שימתין עד שישתעבדו במצרים ואחר כך יבא עליהם (ועי' בהדר זקנים מבעה"ת ס"פ בשלח שהובא ג"כ המדרש הזה בשינוי) וזהו סמיכות הפסוקים ארמי אבד אבי שרצה להרגו על ידי עשו ולא נמנע אלא משום וירד מצרימה להשתעבד.

שם:

מה הטעם בהזכרת מעשה לבן וגלות מצרים בעת הבאת הביכורים? וביאר רבינו בחיי שעיקר כוונת פרשה זו שיתחייב האדם לתת אל לבו ולהזכיר בזמן מעלתו ושלוותו את הירידה והשפלות בהן היה שרוי קודם לכן כדי שיתבונן בחסדי ה' עמו ואז יודה

בס"ד

להקב"ה על הטוב והמטיב.

וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה (פרק כ"ו פסוק ו')

למה לא כתוב וירעו לנו?

וביאר הרה"ג פנחס ברזל שליט"א בשם אביו (רבי עזרא צוק"ל) שבא לרמז וירעו מלשון רעות שבתחילה התרועעו עמנו כמו ידידים בפה רך אבל מזה נהיה ויענונו שכך תמיד דרכו של היצר הרע מראה פנים למטה ומקטרג למעלה.

שם:

כתוב בתרגום אונקלוס ואבאישו לנא מצראי וענינא ויהבו עלנא פלחנא קשיא.

כתוב בתרגום יונתן בן עוזיאל ואבאישו לנא מצראי וצערו יתנא ויהבו עלנא פולחנא קשיא.

מדוע נאמר "וירעו אותנו" ולא נאמר "וירעו לנו" (כפי שתרגמו אונקלוס ויונתן בן עוזיאל)? וביאר רבי מרדכי גיפטר שכאשר התחכמו המצרים לגזור גזירות קשות על כלל ישראל הם חששו

פן לא יתקבלו הדברים על לב העם המצרי ועל כן בתחילה הבאישו ריחם של ישראל בהוצאת שם רע עליהם שאמרו "ונלחם בנו" וכדומה ואחרי שהצליחו להבאיש את ריחם ולהמאס את

ישראל עליהם כמו שנאמר "ויקוצו מפני בני ישראל" ואז יכלו לגזור עליהם גזירות שיתקבלו על לב העם המצרי ועל כך אמר הכתוב "וירעו אותנו" והציגו אותנו בעיני העם המצרי כרעים ואז יכלו

להצר לנו שנאמר "ויענונו" וכזאת ראינו בסדר הגזירות בגרמניה במלכות הרשעה.

לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול ה' אלקי עשיתי ככל אשר צויתני (פרק כ"ו פסוק י"ד)

כתוב ברש"י ד"ה "עשיתי ככל אשר צויתני" שמחתי ושמחתי בו.

היכן מרומז בכתוב ענין זה שמפרש רש"י "שמחתי ושימחתי בו"?

וביאר בספר תורת משה שנראה לבאר על פי מאמר חז"ל בא וראה שלא כמידת הקב"ה מידת בשם ודם, מידת בשר ודם מוכר חפץ לחבירו מוכר עצב ולוקח שמח אבל הקב"ה אינו כן נתן להם

תורה לישראל ושמח ועל כן אומר המתוודה "עשיתי ככל אשר צויתני" בעת שקיימתי את המצוות נתינת המעשרות נהגתי כפי שנהג הקב"ה בעת שנתן לנו את תורתו וכשם ששמח הקב"ה

בנתינת זו ושימח את ישראל אף אני "שמחתי בו".

שם:

לכאורה יש בפסוק זה כפילות זה כפילות וייתור לשון שהרי אם "עשיתי ככל אשר צויתני" כלול בזה גם כי "שמעתי בקול ה' אלקי"?

וביאר בספר פנים יפות שבה התורה ללמדנו כי השכר על עשיית המצווה והשכר על קבלת עול המצווה הם שני דברים וראיה לכך ממה שמצינו שאומות העולם יענשו על שלא קיבלו על עצמם

מצוות השבת, והנה כי כן אף על פי שגוי ששבת חייב מיתה מכל מקום יענשו על אי קבלת המצווה וקל וחומר במידה טובה שיקבלו ישראל שכר לא רק על עצם עשיית המצווה אלא גם על קבלת

עול המצוות ועל כן אומר המתוודה "שמעתי בקול ה' אלקי" קיבלתי עלי את עול המצוות "ו"עשיתי ככל אשר צויתני" וגם קיימתי אותן למעשה.

אלה יעמדו לברך את העם על הר גרזים בעברכם את הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן, וענו הלויים ואמרו אל כל איש ישראל קול רם (פרק כ"ז פסוקים י"ב-י"ד)

אם כתוב את לוי למעלה איך יכול להיות שעמדו למטה?

וביאר הגמרא מסכת סוטה (לז.) כמה תרוצים רבי אליעזר אומר זקני כהונה ולויה למטה והשאר למעלה, רבי יאשיה אומר כל הראוי לשרת למטה והשאר למעלה, רבי אומר אלו ואלו למטה הן

עומדים ואם כן למה כתוב שהם עמדו למעלה וגם כתוב למטה הפכו פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה כלפי הר עיבל ופתחו בקללה, ואם כן מה הכונה על בסמוך, רבי שמעון אומר מה שמעון כולו למעלה אף לוי כולו למעלה ואם כן מה אני מקיים הדין תנייה נגד הכהנים והלויים

כדאמר ר' יהושע בן לוי בעשרים וארבע מקומות כהנים נקראו לויים וזה אחד מהן והכהנים הלויים בני צדוק.

ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי (פרק כ"ז פסוק י"ג)

למה מונה ראובן על הקללות?
וביאר רבינו בחיי שנמנה ראובן על הקללה אין זה לחיובו אלא נירא לומר שהוא התנצלות גמור במעשה בלהה ולומר שלא חטא באשת אב שהרי הוא קורא ארור שוכב עם אשת אביו ומזה אמרו במדרש וכו' וכן אמרו רז"ל כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה.

ארור מטה משפט גר יתום ואלמנה ואמר כל העם אמן, ארור שכב עם אשת אביו כי גלה כנף אביו ואמר כל העם אמן (פרק כ"ז פסוקים י"ט-כ')

למה בכל הארורים יש פרשה ביניהם לבד מארור מטה משפט גר וכו' וארור שוכב עם אשת וכו' שהם בפרשה אחת?

וביאר בספר טעמא דקרא שיתכן על פי מה שכתוב בתרגום יונתן ורשב"ם ד"ב ארורים יש נגד י"ב שבטים, ולפי זה אלו ב' נגד יששכר וזבולון שהיו שותפין ולכך נכתבו בפרשה אחת, ונגד יששכר שהיו סנהדרין אמר ארור מטה משפט.

ארור שכב עם כל בהמה ואמר כל העם אמן (פרק כ"ז פסוק כ"א)

למה כתוב ארור שכב עם כל בהמה בתוספת המילה כל ולא מספיק לכתוב ארור שכב עם בהמה?
וביאר בספר טעמא דקרא שבא לרבות הדולפין שחציין אדם וחציין דג שיוולדו ומגדלן מבני אדם שמכל מקום הבא עליהן חייב משום בא על הבהמה שדינה כבהמה ולא כאדם.

ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן (כ"ז כ"ו)

י"ח ארור נאמר כאן י"ב כאן ושש בפרשה הסמוכה וכתוב שכנגד זה קלל ישעיה את ישראל י"ח קללות כמו שכתוב (בחגיגה י"ד.) וכן במשנה בסוטה (מט:) מנויין י"ח קללות בעקבתא דמשיחא וכן נגד י"ח נסקלין וי"ח חייבי מיתה.

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך כי תשמע בקול ה' אלקיך (פרק כ"ח פסוק ב')

המפרשים דקדקו מהו לשון והשיגך דמשמע שהוא בורח מהם והברכות ישיגוהו?

וביאר בספר טעמא דקרא שהתורה מבטיחה לנו שבלא השתדלות יבואו הברכות עליהם והנה ידוע שיש פלוגתא בענין הבטחון אם הוא בהשתדלות או שאין צריך כלל השתדלות דדעת החו"ה שצריכים להשתדל וכמו שאמרו חז"ל יכול ישב בטל כו' תלמוד לומר בכל אשר תעשה, ודעת הרמב"ן שמי שיש לו בטחון אמיתי אין צריך כלל להשתדלות, ולדעת הרמב"ן מתפרש בפשיטות לשון והשיגך לפי שאין צריך השתדלות כשיהיה לו בטחון ולדעת החו"ה יתפרש שגם זה בכלל הברכה שהבטיחה התורה שיבואו בלי השתדלות. ועוד הוסיף בספר טעמא דקרא שהספורנו פירש כן לשון והשיגך שיבואו בלא רדיפתו אליהם.

ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך כי תשמע בקול ה' אלקיך (פרק כ"ח פסוק ב')

מדוע בברכות נאמר "והשיגך" חסר האות ו' ואילו בקללות נאמר "והשיגך" מלא האות ו' הרי אמרו חז"ל מרובה מידה טובה ממידת פורענות?

וביאר בספר משיבת נפש שהמשכיל יראה בזה גופא את גודל אהבת הקב"ה לישראל כי הרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז כ) ולא יתכן שאדם לא יחטא במשך ימי חייו ואם הוא יקבל עבור קיום המצוות את כל הברכות בשלימות כאן בעולם הזה בהכרח יקבל הוא את עונשו עבור חטאיו בעולם הבא ואין לך רעה גדולה מזו ועל כן מאהבת ה' את בניו את כלל ישראל מחסיר הוא מעט מהטובה הראויה לבוא בעולם הזה כדי שנהיה בני עולם הבא ומטעם זה את העונשים על החטאים נותן הוא בשלימות כאן בעולם כדי שלא להותיר שום פירעון חוב לעולם הבא ונמצא שמאהבתו יתברך אותנו הוא נותן כאן בעולם את הברכות חסרות ואת הקללות

מלאות.

ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך שגר אלפיך ועשתרות צאנך, ברוך טנאך ומשאתך, וכו' ארור טנאך ומשאתך, ארור פרי בטנך ופרי אדמתך שגר אלפיך ועשתרות צאנך (פרק כ"ח פסוק ד'-י"ח)

למה בברכות הקדים ברכת הגוף לברכת המזון שאמר אחריו ברוך טנאך אבל בקללות הקדים טנאך ואחר כך פרי בטנך?

וביאר רבינו בחיי ללמדך שיענש תחילה בממונו ואם יחזור בו מוטב ואם לאו יענש בגופו, וכן אמרו במדרש אין בעל הרחמים נפרע מן הנפשות תחילה.

שורך טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו חמרך גזול מלפניך ולא ישוב לך צאנך נתנות לאביך ואין לך מושיע (פרק כ"ח פסוק ל"א)

מובא בספרים כי עתידות צ"ח הקללות שבפרשת כי תבוא להפך לברכות.

כיצד?

וביאר החיד"א שאם נהפך את סדר הפסוק מן הסיפא לרישא נראה היאך הופכת הקללה לברכה "מושיע לך ואין לאויביך נתנות צאנך לך ישוב ולא מלפניך גזול חמורך ממנו תאכל ולא לעיניך טבוח שורך".

חודש אלול

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש "שבת בביית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" מהו שהדגיש הכתוב בלשונו "אחת שאלתי" והוסיף ואמר "אותה אבקש"?

וביאר בדרשות חתם סופר שבראש השנה וביום כיפורים אנו שואלים מאת ה' על עניינים רבים ומבקשים מאיתו יתברך כמה וכמה בקשות ולכאורה דבר זה נוגד את מה שאמרו חז"ל שאין לבקש על שני דברים כאחד שאם עושים כן אין נענים אפילו על דבר אחד מהם, ולא מדובר בעניינים שונים ונפרדים כי לאמיתו של דבר כל בקשותינו ושאלותינו סובבות סביב ענין אחד וכל כוונתנו אחת ויחידה לזכות לעבוד את הקב"ה בשלימות בלי שום מניעה וזהו שאומר הכתוב "אחת שאלתי מאת ה' " שאף אם אנו מרבים בבקשות מכל מקום כולן מכוונות למטרה ותכלית אחת והרי זה נחשב כבקשה אחת ומהי "שבת בביית ה' כל ימי חיי" שאז יהיה אפשר "לחזות בנועם ה'".

העלון נתרם	להצלחת התורם ובני ביתו בכל מעשה ידיהם
ולרפו"ש הרב אליעזר בן מרים בתושח"י	והרב חיים בן שרה בתושח"י
והילד שמואל בן צביה בתושח"י	והרב אברהם בן שרל בתושח"י
ולזרע של קיימא לאברהם בן מיכל ונעמי בת אסתר יהודית בקרוב ובנקל	
ולע"נ רבינו מרן שר התורה רשכבה"ג ר' שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי	
צצוק"ל נלב"ע ביום שושן פורים תשפ"ב ת.נ.צ.ב.ה.	
והרב יעקב יצחק בן עזרא צולק צצוק"ל נלב"ע ט"ו אלול תשנ"ג	
והרב בנימין בן ר' שלמה זלמן אפרים מצגר צצוק"ל נלב"ע ח' אב תשע"ט	
ורעייתו מרת לאה בת ר' שאול מצגר ע"ה נלב"ע כ"ד אדר א' תשע"ט (שנפטרו ללא זרע)	
אפרים בן רימה ע"ה נלב"ע י"ב טבת תש"פ	

ניתן לקבל את העלון במילי: 4157546@gmail.com

אפשר לבקש גם בפלאפון אבל רק בין הסדרים **0534157546**

ניתן להוריד את העלון באתר דרשו, ביום חמישי. הדרכה: נכנסים לדרשו ובוחרים הורדת עלונים, לחפש עלון בשם פנינים נפלאים, (לעלון קוראים פניני הפרשה – פנינים נפלאים).